

Концепт має складну структуру. Вона включає в себе і те, що належить будові поняття, і те, що робить його фактом культури: початкову етимологічну форму, сконцентровану і згорнуту до головних моментів історію, існуючі в даний час оцінки, асоціації тощо. Виходячи з цих методологічних положень, з одного боку, можна визначити концепт «місто» як те, що існує в культурі як поняття і образ, завдяки яким вона впливає на формування ментального світу людини, а, з іншого боку, сам індивід «будує» культуру суспільства за допомогою переінтерпретації значень даного концепту.

Список джерел

1. Радионова Л. А. Концепт города в философии культуры. *Город. Культура. Цивилизация* : матер. международной науч.-теорет. интернет-конф. Харьков, ХНАГХ, 2012 г. X. : Изд-во ТОВ Друкарня Мадрид, 2012. С.103–110.
2. Степанов Ю. С. Константы : Словарь русской культуры. Изд. 3-е, испр. и доп. М. : Академический Проект, 2004. 991 с.
3. Moscovici S. Social Representations Theory / *Nordicom Review*. 32 (2011) 2, pp. 3-16. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/43557448.pdf>
4. Чернейко Л. О. Лингво-философский анализ абстрактного имени. 2-е изд., перераб. М. : Книжный дом ЛИБРОКОМ, 2010. 272 с.
5. Московичи С. Машина, творящая богов. М. : изд-во Центр психологии и психотерапии, 1998. 560 с.

Смольницька О. О.,

канд. філос. наук, старший науковий співробітник, член ІСОМ,
Київський літературно-меморіальний музей Максима Рильського, Україна

МІСТО ЯК ФЕНОМЕН В АНГЛІЙСЬКОМУ РОМАНТИЗМІ: БАЛАДА РОБЕРТА БРАВНІНГА «ЯК ПРИВЕЗЛИ ДОБРІ ВІСТІ З ГЕНТА ДО АХЕНА»: СУЧАСНИЙ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ

Місто як феномен є частим предметом студій у філології, філософії, психології та інших гуманітарних дисциплінах. Його можна розглядати (залежно від контексту) як символ, архетип, міф, міфологему, образ, образ-символ тощо. Місто є об'єктом, але і суб'єктом: воно має владу над героєм, підкорює його, пожирає тощо. Отже, це питання вимагає символічного, архетипного та ін. аналізу. Відповідно, цікаво простежити у перекладознавстві як теорії та у конкретних художніх перекладах (як на практиці) рецепцію міста – у текстах, де цей локус є провідним. Відповідно, місто може бути мікроконтекстом, але у конкретному творі.

Дослідження аналізує популярну баладу відомого англійського романтика Роберта Бравнінга (Браунінга, Robert Browning, 1812–1889) «Як привезли добрі вісті (новини) з Генга до Ахена» («How They Brought The Good News From Ghent To Aix», 1845 р.). Матеріалом аналізу є оригінал і два поетичні переклади – російський (В. Левіка) та власний український. Перший класичний, другий

недрукований. Відповідно, простежується відтворення символу міста (у тому числі значення цього локусу) у трьох мовах.

Цей текст – приклад «інтроспективної драми» (як сам Бравнінг називав жанр своєї поезії). Улюблений прийом поета – внутрішній монолог.

Сам *Ахен* перебуває на кордоні Німеччини, Бельгії та Нідерландів. *Гент* – у Бельгії (провінція Східна Фландрія). Згадування міста (Ахена) у цьому тексті є класичним прикладом мети: Ахена треба дістатися, щоб передати туди «добрі новини». Отже, це переосмислений міф: наче у фольклорі, герой (воїн – недарма у цій баладі персонажі – військові) має виконати завдання та, подолавши певні перешкоди на шляху, потрапити до іншого міста. Як зазначають дослідники: «Відстань між Гентом, у Фландрії, і Ахеном [Aix-la-Chapelle] близько ста миль. Бравнінг казав, що випадок, який відбувся протягом воєн між Фландрією та Іспанією, був вигаданим (уявним)» [3, р. 1194] (переклад з англійської мій. – О. С.). Як свідчив сам автор, він не мав на увазі конкретної історичної події й писав просто про Фландрію [1, с. 3]. Отже, міста конкретні, але випадок – типовий романтичний, уявний, плід фантазії. Тобто ця балада – творення міфу. Сам період – історичний, орієнтовно кінець XVI ст.

Цікаво, що у баладі не сказано, яка саме добра звістка була привезена, як і не названо імені героя, від чийого імені ведеться розповідь, і який довів цю вість. Інші герої названі (Дірк і Йоріс), є імена навіть у коней (Роланд і кобила Роос). Зрозуміло, що герої – лицарі. Є версія, що мається на увазі Гентське перемир'я (пасифікація) – угода 8 листопада 1576 р. між північними і південними провінціями Нідерландів, за якою учасники зобов'язалися повстати проти іспанської експансії [1, с. 4].

У тексті *два головні локуси-міста* – Гент (Ghent) і Ахен (Екс, Aix). Зачин твору типовий для наслідку міфу: спочатку героїв проводжають у путь, і вони покидають рідний простір. Один із символів цього – *грати*, якими зачиняють ворота рідного міста. В оригіналі: «“Good speed!” cried the watch, as the gatebolts undrew; / “Speed!” echoed the wall to us galloping through; / Behind shut the postern, the lights sank to rest, / And into the midnight we galloped abreast» [3, р. 1194]. У В. Левіка: ««Дай Бог!» – крикнул страж у подъемных ворот. / «Бог!» – гулом ответили стены и свод. / Ворота упали, погасли огни, / И в ночь унеслись мы галопом одни» [2, с. 211]. В українському перекладі: ««Путь добру!» – нам крикнув з воріт вартовий; / «Путь!» – ехом одлунює мур кам'яний. / Замкнулися грати, і племін погас, / І чвалом долаєм опівночі час» [1, с. 1]. Загальна символіка тут – *камінь і метал*: кам'яні мури – металеві (певно, залізні) грати і брама. Міфічним прийомом є те, що до мети вирушили троє, але доскавав до Ахена лише один – безіменний епічний оповідач.

В оригіналі Ахен названий Aix, тоді як в англійській мові (аналогічно – в німецькій) назва передається як Aachen. Нідерландською – Aken. З метою еквіритмічності у перекладі переважно вживається варіант «Екс» (французькою Aix-la-Chapelle – вимовляється приблизно як «Екс-ля-Шапель»). Вочевидь, автор застосував французький варіант назви міста.

Міста, які згадуються у баладі: Локерн (Lokeren), Боом (Boom), Мехельн (Mecheln), Арсгот (Арсхот, Aerschot), Хассельт (Гассельт, Hasselt), Лау (Looz, нині Борглон), Торгерен (в оригіналі французька назва – Tongres [3, p. 1195]) – у різних провінціях Бельгії. Далем (Dalhem) – у комуні Валлонії, належить Французькій мовній спільноті Бельгії. Дюффельд (Düffeld [3, p. 1194]) – вочевидь, Дюффель (Бельгія) [1, с. 4]. Узагалі місто як символ – у тому числі, як це не дивно, швидкоплинності (бо герої одразу проминають усі локуси на шляху – адже їм треба дістатися головного – Ахена, або Екса) – згадується «вервечкою» у щільному тексті балади. Це демонструє, наприклад, III строфа. В оригіналі: «‘Twas moonst at starting; but while we drew near / Lokeren, the cocks crew and twilight dawned clear; / At Boom, a great yellow star came out to see; / At Düffeld, ‘twas morning as plain as could be; / And from Mecheln church-steeple we heard the half-chime, / So, Joris broke silence with, “Yet there is time!”» [3, p. 1194]. У В. Левіка: «Мы близились к Локерну. Месяц погас. / Петух возвестил нам предутренний час. / Вот Бóом – и большая звезда в вышине. / Как сладко покоится Дьюффильд во сне! / Вот Мехельн – три раза на ратуше бьет. / Тут Йорис дал шпоры и крикнул: «Вперед!»» [2, с. 211]. В українському перекладі: «Вже повня згасала; та доки сягли / Ми Локерна, когут запіяв у млі; / У Боомі – жовтої зірки привіт; / А в Дюффельді – ранку задріманий світ; / І з Мехельна вже часомірова гра, / І Йоріс порушив мовчання: «Пора!»» [1, с. 1]. Далі, у IV строфі: «At Aerschot, up leaped of a sudden the sun...» [3, p. 1194]. У перекладах: «Над Арсхотом брезжил рассвет» [2, с. 211] – «У Арсготі раптом – зоря в небесах...» [1]. У VI строфі: «У Хассельті Діркові Йоріс в одвіт: / «Метка в тебе Роос, і ганить не слід, / Про Екс не забудь» – подих чутно хрипкий» [1, с. 2]. VII строфа: «Удвох далі чвалом, і Йоріс, і я, / Ось Лау, і Тонгерен – небо сія; / Безжального сонця безжальним був сміх, / Толочили ниви ми трав запашних, / І Далем біліє – хати простяглись, / А Йоріс: «Чвалаймо! Ось Ахен – дивись!»» [1, с. 2].

У фіналі (X строфа) сказано про коня Роланда, який (в оригіналі): «Which (the burgesses voted by common consent) / Was no more than his due who brought good news from Ghent» [3, p. 1195]. Тут помітний іще один натяк на місто – імпліцитний символ: *burgesses* – городяни, міські мешканці, бюргери. Адже саме слово походить від *burg* – «місто», «фортеця». *Місто прийняло героя* (точніше, героїв – адже шану надали й коневі). Кажучи про форму балади, слід зазначити, що назва міста Гент постає тут фінальною римою. Автор замикає текст символом міста. У російському перекладі цього не дотримано, хоча правильно відтворено реакцію мешканців Ахена: «И каждый воздал победителю честь, / Из Гента примчавшему добрую весть» [2, с. 212]. В українському перекладі згаданий формальний чинник (оригінальну риму) так само втрачено: «...він (кожний бюргер те визнати встиг) / Привіз добрі вісті із Гента до них» [1, с. 3].

Отже, у баладі показано динаміку і статику. *Динаміка* – шлях героїв (точніше, їхня їзда), мандрівка під час війни (про яку не згадано, але загальний настрій твору передбачає ризик такої виправи), і сам архетип дороги

динамічний: міста і взагалі всі враження невпинно змінюються. *Статика* – Гент і Ахен, тобто дім і місто-мета. Але статика цих міст позірна, тому що героям важливо потрапити в Ахен. Якщо розвинути міфоаналіз, то місто мети може зникати чи манити міражем, або через невиконану героями місію взагалі не явитися на шляху. У тексті цього не сказано, проте загальна емоційність тексту, увага до дієслів, тривожний фон підтверджують архаїчні переживання. Конкретика (географічні назви) сусідує з міфічністю. Ще один аспект – гендерний. В оригіналі у міст немає родів. У перекладах (оскільки мови слов'янські) Гент, Ахен (Екс) та інші міста – маскулінні символи. Якщо застосувати доместикацію, то рідний персонажам Гент може бути материзною, батьківщиною, тобто фемінітивом. Сам сюжет імпліцитно загодує ініціацію, яку герої пройшли, і тому інший простір (Ахен) гостинно їх прийняв.

Список джерел

1. Бравнінг Р. Як привезли добрі вісті з Гента до Ахена / Роберт Бравнінг / З англійської переклала Ольга Смольницька. Автор. комп. набір, 2016. 4 с. (На правах рукопису).
2. Браунинг Р. Как привезли добрую весть из Гента в Ахен. Перевод В. Левика. *Воздушный корабль: Переводы* / Сост. А. Г. Мурик и А. В. Парина; Вступ. ст. и сведения об авторах В. В. Ерофеева. М. : Правда, 1986. С. 211–212.
3. Browning R. How They Brought The Good News From Ghent To Aix / Robert Browning . *The Norton Anthology of English Literature* / М. Н. Abrams, General Editor. Sixth edition. Vol. 2. New York, London : W.W. Norton&Company, 1993. Pp. 1194–1195.

Челидзе М.,

д-р экон. наук, доцент,

доцент кафедры финансовых и банковских технологий,

Беридзе Л.,

д-р экон. наук, доцент,

доцент кафедры управления транспортом и машиностроением

Грузинский технический университет,

Тбилиси, Грузия

КОРРУПЦИЯ КАК ФАКТОР, РАЗРУШАЮЩИЙ ПРАВА И СВОБОДЫ ЧЕЛОВЕКА В ГОРОДСКОМ СОЦИУМЕ

Фактом является то, что борьба с коррупцией и борьба за права человека являются важнейшей проблемой человечества. В последние годы в Грузии довольно много писали о защите прав и свобод человека. В наших условиях тема коррупции является одной из наиболее актуальных, и в этом направлении было осуществлено много серьёзных проектов и проведено много исследований. Однако немного существует публикаций, в которых говорилось бы о взаимосвязи двух явлений: направленная против коррупции кампания и направленные на защиту прав человека действия – это два взаимозависимых